TURINYS

ĮŽANGA 7

MIEGANČIOJI GRAŽUOLĖ 11
RAUDONKEPURAITĖ 26
MĖLYNBARZDIS 31
BATUOTAS KATINAS 41
FĖJOS DOVANOS 50
PELENĖ 56
RIKĖ KUODUOTASIS 66
NYKŠČIUKAS 78
KANTRIOJI GRIZELDA 92
ASILO ODA 104
KVAILI NORAI 114

APIE PASAKAS 120

RIKĖ KUODUOTASIS

Kartą seniai seniai gyveno karalienė, kuriai gimė toks negražus sūnus, kad aplinkiniai netgi abejojo, ar jis tikrai žmogus. Gimdymo metu šalia karalienės buvusi fėja pažadėjo, kad vaikelis bus labai protingas ir dėl to visų mėgstamas. Pridūrė, kad dėl šios jam suteiktos dovanos jis įgis galią pasidalyti išmintimi su žmogumi, kurį pamils labiausiai.

Taigi vargšelė karalienė truputį nusiramino ir taip nebeliūdėjo į pasaulį atvedusi tokią baidyklę. Galiausiai paaiškėjo, kad fėja neklydo, – vaikelis greitai išmoko kalbėti, ir viskas, ką pasakydavo, būdavo labai protinga, o jo elgesys buvo stačiai žavingas, berniukas iškart pavergė visų širdis. Tiesa, pamiršau paminėti, kad į šį pasaulį jis atėjo su nedideliu kuodeliu viršugalvyje, todėl visi jį praminė Kuoduotuoju Rike, mat jo vardas buvo Rikė.

Praėjus septyneriems ar aštuoneriems metams, gretimos karalystės karalienė pagimdė dvi dukreles. Pirmoji gimė gražesnė net už pačią saulę, ir karalienė dėl to taip džiaugėsi, kad žmonės manė ją tuojau nuprotėsiant iš džiaugsmo. Šios karalienės gimdyme dalyvavo ta pati fėja, kuri prižiūrėjo mažojo Rikės Kuoduotojo gimimą. Norėdama nuraminti karalienę, kol ši neišėjo iš proto, pasakė jai, kad jos dukra, nors ir graži, tačiau nebus protinga. Fėja įspėjo, kad kuo ji darysis gražesnė, tuo bus kvailesnė.

Karalienė be galo nusiminė. Po kelių minučių liūdesys virto sielvartu – ji pagimdė antrą dukrą, kuri buvo be galo negraži.

– Neliūdėkite, mano ponia, – ramino ją fėja, – nors ši mažylė nebus gražuolė, užtat skleis išmintį, kuria žmonės taip žavėsis, kad pamirš ją esant neišvaizdžią.

– Duok Dieve, – liūdnai tarė karalienė. – O ar nėra jokio būdo, kaip paversti mano pirmąją dukrą bent kiek protingesne?

– Negaliu pakeisti to, kas jos galvoje, – apmaudavo fėja, – tačiau galiu pakeisti bet ką, kas susiję su jos grožiu. Kadangi šiame pasaulyje nėra nieko, ko nepadaryčiau dėl jūsų, padovanosiu jūsų dukrai gebėjimą paversti gražiu tą žmogų, kurį ji pamils labiausiai.

Mažosioms princesėms augant, jų dovanos augo kartu su jomis. Visi tik ir kalbėjo apie vyresniosios grožį ir jaunėlės protą. Po teisybei, jų trūkumai bėgant metams irgi vis ryškėjo. Jaunylė kasdien darėsi vis negražesnė, o vyresnėlė su kiekviena diena tolydžio kvailėjo. Ji arba visai neatsakydavo į užduodamus klausimus, arba atsakydavo kažką stačiai idiotiško.

Negana to, vyriausioji buvo labai nerangi ir nesugebėdavo ant padėkliuko sukrauti kiniško porceliano puodelių bent vieno nesudaužiusi ar atsigerti neapsipylusi drabužių. Nors jaunai moteriai grožis yra didžiulis privalumas, jaunėlė beveik visuomet užgoždavo savo seserį bet kokioje kompanijoje. Iš pradžių žmonės visada prieidavo prie vyresniosios sužavėti jos grožio, tačiau netrukus nueidavo prie jaunėlės, kuri būdama protinga mokėjo rasti bendrą kalbą su bet kuo. Neįtikėtina, kaip vos po penkiolikos minučių puotoje vyresnėlė likdavo stovėti viena, ir visi tiesiog apspisdavo jaunėlę. Nors vyresnioji dukra buvo iš tiesų labai kvaila, ji suvokė šį savo trūkumą ir būtų atidavusi visą grožį, kad gautų bent pusę sesers proto. Karalienė, nors ir kokia gera būtų, kartais nesusilaikydavo nepašiepusi vyriausios dukters kvailumo, ir vargšė princesė, motinai iš jos pasišaipius, kaskart norėdavo skradžiai žemės prasmegti iš gėdos.

Vieną dieną vyresnėlė slėpėsi girioje ir apverkė savo sunkią padėtį, bet tuomet pamatė jos link einantį jaunikaitį – tokį negražų ir keistoką, tačiau itin madingai apsivilkusį.

Tai buvo princas Rikė Kuoduotasis. Jis jau kaži kada buvo ją įsimylėjęs, nes buvo matęs ne vieną jos nuostabų portretą. Dabar kaip tik ėjo į princesės pilį, tikėdamasis gauti progą su ja pasimatyti ir pasikalbėti.

Rikė labai apsidžiaugė sutikęs ją vieną ir su visa derama pagarba bei mandagumu iš lėto priėjo prie jos. Pasakęs kelis komplimentus, pastebėjo, kad mergina labai liūdna. Jam parūpo, kas gi jai nutiko, todėl įsidrąsino paklausti:

– Niekaip nesuprantu, mieloji princese, kaip būdama tokia gražuolė jūs galite būti tokia nusiminusi. Esu matęs daugybę įstabaus grožio merginų, tačiau drįstu teigti, kad nė viena nebuvo nė perpus tokia graži kaip jūs.

– Jūs labai malonus, pone, – trumpai atsakė mergina.

– Grožis, – tęsė Rikė Kuoduotasis, – yra pats svarbiausias turtas, be kurio visa kita nieko nereiškia. Kai esi gražus, tavęs niekas negali nuliūdinti.

Tai išgirdusi princesė jam tarė:

– Geriau jau būčiau tokia pat negraži ir protinga kaip jūs negu tokia graži ir kvaila, kokia esu dabar.

– Nėra geresnio įrodymo, kad žmogus protingas, kaip tik suvokti, kad Dievas neapdovanojo jo išmintimi. Tokia jau to proto prigimtis: kuo daugiau žmogus žino, tuo labiau jam ima atrodyti, kad jis nieko nežino.

– Aš šito neišmanau, – atsakė princesė, – tik žinau, kad esu kvaila, ir noriu numirti.

– Jei jus erzina būtent tai, galiu lengvai jums padėti atsikratyti šių kančių.

– Kaip tai? – paklausė princesė.

– Na, – pradėjo Rikė Kuoduotasis, – turiu tokią gamtos dovaną apdalyti išmintimi tą žmogų, kurį myliu labiausiai. O kadangi jūs ir esate ta, kurią myliu labiausiai, leisiu jums

rinktis. Jei sutiksite už manęs tekėti, tapsite protingiausiu pasaulio žmogumi.

Princesę taip pribloškė jo žodžiai, kad ji nieko neatsakė. Rikė Kuoduotasis tęsė:

– Matau, kad tokios staigios piršlybos jus išgąsdino, ir puikiai tai suprantu, todėl duosiu jums vienus metus apsispręsti.

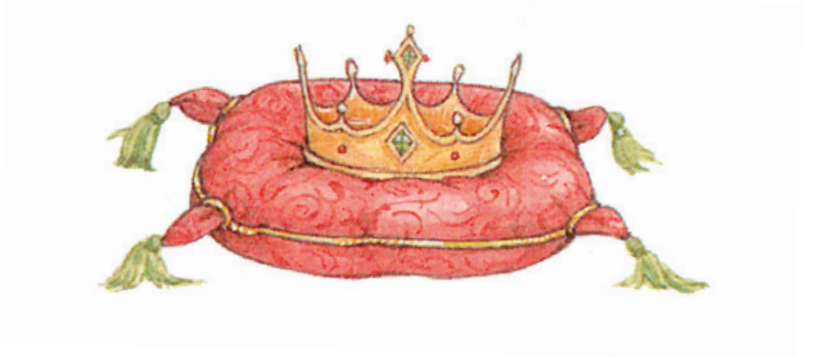

Princesė turėjo tiek nedaug proto ir kartu šitiek noro bent kažkiek jo įgyti, kad jai atrodė, jog kiti metai taip ir neateis, todėl iškart sutiko tekėti. Vos prižadėjusi Rikei, kad po metų ir vienos dienos už jo ištekės, ji pajuto savyje pokyčius. Pradėjo suvokti gebanti protingai bei natūraliai išreikšti bet kokią į galvą šovusią mintį. Tą akimirką ji ėmė flirtuoti su Rike Kuoduotuoju ir taip išmintingai kalbėti, kad jis beveik išsigando, ar tik nebus jai suteikęs daugiau proto, nei turi pats.

Jai sugrįžus į rūmus, visi dvariškiai buvo priblokšti tokio staigaus vyresniosios princesės pasikeitimo. Anksčiau jie girdėdavo ją čiauškant vėjus, o dabar kiekvienas jos ištartas žodis dvelkė išmintimi.

Visa pilis tuo be galo apsidžiaugė, išskyrus jaunėlę, – šioji vaikščiojo nukabinusi nosį, nes nuo šiol nebepranoko savo sesers išmintimi, todėl šalia jos jautėsi tarsi bjaurusis ančiukas.

Dabar net ir pats karalius dažnai kreipdavosi į vyriausiąją dukrą patarimo, kartais netgi kviesdavo ją į rūmų tarybos susitikimus. Gandai apie vyresnėlės pasikeitimą pasklido greitai, ir visi gretimos karalystės princai iš paskutiniųjų stengėsi užkariauti jos širdį, tačiau jai nė vienas nepasirodė pakankamai protingas. Ji išklausė juos visus, bet nieko nežadėjo. Nors ir kaip ten būtų, vieną dieną prie jos slenksčio pasirodė be galo įtakingas, turtingas, išmintingas ir labai išvaizdus vyras, ir ji suprato noromis nenoromis jaučianti jam prielankumą. Tai pastebėjęs jos tėvas pasakė suteikiąs teisę jai pačiai išsirinkti tinkamą jaunikį. Tereikia pasakyti, kurio norinti.

Tačiau kuo moteris protingesnė, tuo sunkiau priimti tokį rimtą sprendimą. Taigi mergina padėkojo tėvui ir paprašė duoti jai laiko viskam apsvarstyti. Kaip tyčia ji nuėjo pamąstyti būtent į tą girią, kurioje kadaise sutiko Rikę Kuoduotąjį. Vaikštinėdama paskendusi mintyse, sau po kojų išgirdo keistus duslius garsus, tarsi kažkas lakstytų iš vienos vietos į kitą. Kai geriau įsiklausė, išgirdo žodžius:

– Atnešk man tą puodą, – pasakė kažkas.

– Paduok man keptuvę, – tarė dar kažkas, – ir pastatyk ją virš ugnies.

Jai beklausant žemė prasivėrė, ir po kojomis ji pamatė kažką panašaus į milžinišką virtuvę, pilną virėjų ir jų padėjėjų, kurie iš pažiūros ruošėsi didelei puotai.

Grupė mėsos kepėjų – dvidešimt ar daugiau žmonių, kurių profesiją išdavė rankose laikomi iešmai ir ant šono palinkusios kepurėlės, – išsirikiavo palei milžinišką didžiulėje miško aikštelėje padengtą stalą ir linksmai dainuodami ėmė mauti ant iešmų mėsytę. Šio reginio pakerėta princesė paklausė, ką jie čia veikia.

– Panele, – atsakė vyriausiasis virėjas, – mes ruošiamės princo Rikės Kuoduotojo vestuvių šventei, kuri bus jau rytoj.

Po šių žodžių princesė tik dar labiau apstulbo. Ji miglotai prisiminė, kad lygiai prieš metus pažadėjo tekėti už Rikės Kuoduotojo ir tą akimirką, kai tai suprato, vos nenualpo iš išgąsčio. Šio savo pažado ji neprisiminė, nes tada dar tebebuvo kvaila, o gavusi iš princo protą, pamiršo viską iš tų laikų, kai dar buvo kvailelė.

Jai nespėjus žengti nė trisdešimties žingsnių, priešais išdygo pats Rikė Kuoduotasis, visas pasipuošęs, galantiškas ir ryžtingas – toks, koks ir turėtų būti jaunikis.

– Štai ir aš, panele, – tarė jis. – Laikausi jums duoto pažado ir nė kiek neabejoju, kad ir jūs atėjote čia tesėti savojo, ištekėdama už manęs ir paversdama mane laimingiausiu vyru žemėje.

– Būsiu su jumis atvira, pone, – pradėjo kalbą princesė. – Noriu prisipažinti, kad dar nesu apsisprendusi šiuo klausimu ir abejoju, ar kada nors galėsiu nuspręsti taip, kaip jūs norėtumėte.

– Jūs mane stebinate, panele, – tarė Rikė Kuoduotasis.

– Puikiai jus suprantu, – atsakė princesė, – ir, žinoma, jei kalbėčiau su kvailu ar žiauriu vyru, žinočiau, kad manęs laukia skaudi lemtis. Toks vyras man pasakytų, kad princesė turi tesėti savo žodį ir ištekėti už to, kuriam pažadėjo ranką. Tačiau aš kalbuosi su pačiu protingiausiu žmogumi pasaulyje, todėl esu tikra, kad jis mane supras. Juk žinote, kad net ir tada, kai buvau kvaila kaip bato aulas, man buvo sunku nuspręsti, ar eiti už jūsų. Tai kodėl manote, kad, iš jūsų gavusi išminties dovaną, priimsiu jūsų norimą sprendimą? Dabar esu kur kas išrankesnė. Jei taip troškote mane vesti, smarkiai suklydote apdovanodamas mane protu, kuris padėjo man aiškiau pažvelgti į susiklosčiusią situaciją.

– Jei pateisintumėte kvailį, – atsakė jai Rikė, – kuris prikaišiotų jums, kad nesilaikote duoto žodžio, kodėl tikitės, kad aš nepasielgsiu lygiai taip pat, ypač kai ant kortos pastatyta mano paties laimė? Negi galvojate, jog normalu protingiems žmonėms gyventi blogiau nei tiems, kurie visai neturi smegenų? Ar tikrai taip manote būdama tokia protinga ir be galo

troškusi šios išminties? Geriau eikime prie reikalo. Kas jums manyje dar nepatinka, be bjaurios išvaizdos? Gal jūsų netenkina mano kilmė, mano protas, mano būdas arba manieros?

– Tikrai ne, – suglumusi atsakė princesė. – Man labai patinka visi šie jūsų bruožai.

– Tokiu atveju, – tarė Rikė Kuoduotasis, – manau, kad visgi padarysite mane laimingą, nes jūs vienintelė galite paversti mane pačiu patraukliausiu iš visų vyrų.

– Kaip tai įmanoma? – nustebo princesė.

– Įmanoma, – atsakė Rikė, – jums tereikia mane pamilti ir stipriai to panorėti. Kad manimi neabejotumėte, pasakysiu jums, kad toji fėja, kuri man suteikė galią paversti mylimą merginą protinga, suteikė jums dovaną paversti jūsų mylimą vyrą patraukliu.

– Jei tai tiesa, – tarė princesė, – tuomet iš visos širdies linkiu jums tapti pačiu gražiausiu ir patraukliausiu princu visame pasaulyje. Jeigu tikrai turiu tokią dovaną, noriu padovanoti tą grožį jums.

Sulig šiais žodžiais Rikė Kuoduotasis išsyk jai pasirodė gražus ir mielas – pats dailiausias vyras, kokį tik teko regėti.

Žinoma, yra žmonių, manančių, kad šioje pasakoje jokios fėjų dovanos ar burtai neegzistuoja, o viską pakeitė meilė. Tie žmonės teigia, kad princesė, geriau pasvarsčiusi apie Rikės pastovumą, ištikimybę bei visas kitas puikias sielos ir proto savybes, nustojo matyti jo išvaizdos trūkumus.

Jai visai nebetrukdė jo kupra – dabar ši atrodė kaip dailus nugaros linkis, jo šlubčiojimas, kuris kadaise atgrasė, dabar pasirodė netgi labai žavus. Jo žvairos akys dabar rodės kaip niekad gražios ir žėrinčios, o žvairas žvilgsnis – pilnas geidulio. Net jo didžiulė raudona nosis dabar regėjos be galo vyriška ir puiki.

Kad ir kokia būtų tiesa – visai nesvarbu. Princesė pažadėjo už jo tekėti sutartu laiku, jei jos tėvas duos sutikimą. Kai karalius pamatė, kaip meiliai dukra žiūri į Rikę, apie kurio protą jau seniai buvo girdėjęs, su didžiausiu malonumu sutiko priimti jį kaip savo žentą.

Kitą dieną įvyko vestuvių ceremonija, kurią Rikė Kuoduotasis jau seniai buvo suplanavęs.

PIRMAS MORALAS

Ši pasaka nėra tokia jau prašmatni,
Tai, kas buvo tikra, tikra amžinai ir liks,
Mūsų mylimieji visad bus patys gražiausi
Ir tikrų tikriausiai už visus gudriausi.

ANTRAS MORALAS

Nors visi mes esame skirtingi
Ir drįstu aš teigti, kad neypatingi,
Kiekvienam iš mūsų slypi tas kažkas,
Ką surasti gali tik mūs mylimas.